

Kazimierz Koziorowski

Izba wrocławska w latach 1945-1973

Palestra 19/2(206), 9-19

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Izba wrocławska w latach 1945-1973

Jednym z następstw drugiej wojny światowej był powrót do Polski Dolnego Śląska z jego stolicą Wrocławiem. Walki o to miasto, którego hitlerowcy bronili jako twierdzy, były uporczywe i ciężkie. Wojska radzieckie z udziałem II Armii Wojska Polskiego zdobyły je ostatecznie 6 maja 1945 r. W czasie walk Wrocław został zniszczony w blisko 70%. W gruzach leżało około 21.600 nieruchomości, zniszczeniu uległo około 700 km ulic.

Do początku drugiej wojny światowej, mimo szalejącego terroru hitlerowskiego, przetrwały we Wrocławiu: Dom Polski, szkoła polska, biblioteka polska, biuro Wrocławskiego Oddziału Związku Polaków w Niemczech oraz drużyna harcerska im. Bolesława Chrobrego.

W pierwszych dniach po wyzwoleniu Wrocławia przybyła tu grupa operacyjna władz administracyjnych, w której był adw. Aleksander Redych. Wkrótce potem przybyli do Wrocławia mgr Andrzej Jochelson, dr Jadwiga Browińska i mgr Jan Węglowski, późniejsi adwokaci wrocławscy.

Na teren Wrocławia skierowano w tym czasie specjalne grupy operacyjne Polskiej Partii Robotniczej w celu zorganizowania porządku i osadnictwa w mieście. Pionierskie prace odbudowy rozpoczęły się wśród nie wygasłych jeszcze pożarów.

Organizacja życia na terenie Dolnego Śląska obejmowała m. in. szybkie zorganizowanie sądownictwa i prokuratury, co z kolei wiązało się z koniecznością zapewnienia ludności pomocy ze strony adwokatury.

W pierwszym okresie odczuwało się brak adwokatów na terenie województwa. Pozostaje to w związku z rozp. Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 marca 1945 r. (Dz. U. Nr 7, poz. 34), uchylającym rozp. Ministra Sprawiedliwości z dnia 4 czerwca 1938 r. (Dz. U. Nr 40, poz. 334) o zamknięciu list adwokatów i aplikantów adwokackich. Ale sprawa nowej regulacji prawnej miała o wiele szerszy zakres. Nowa rzeczywistość wymagała uzupełnień i zmian w obowiązującym prawie o ustroju adwokatury, tj. w ustawie z dnia 4 maja 1938 r. (Dz. U. Nr 33, poz. 389). Wymaganiom tym czynił zadość dekret z dnia 24 maja 1945 r. o tymczasowych przepisach uzupełniających prawo o ustroju adwokatury (Dz. U. z 1945 r. Nr 25, poz. 146 oraz Dz. U. z 1946 r. Nr 49, poz. 278). W tym ostatnim dekreście: a) upoważniono Ministra Sprawiedliwości do powołania tymczasowych władz adwokatury i do wyznaczenia terminów wyborów do rad adwokackich dla wszystkich lub niektórych izb adwokackich (art. 2), b) ustanowiono komisje weryfikacyjne (art. 7—8), c) postanowiono, że do czasu zorganizowania władz samorządu adwokatury w poszczególnych okręgach na obszarze Ziemi Odzyskanych obranie siedzi-

by przez adwokata wymaga uprzedniej zgody Ministra Sprawiedliwości oraz że prezesi sądów apelacyjnych mogą występować do Ministra Sprawiedliwości o kierowanie adwokatów do siedzib sądów, w których ludność jest pozabawiona należytej pomocy adwokackiej, a Minister Sprawiedliwości — po wysłuchaniu opinii właściwej rady adwokackiej — poleci kandydatowi przeniesienie siedziby do miejscowości wskazanej we wniosku prezesa sądu apelacyjnego (art. 12—13).

Dekretem z dnia 22 stycznia 1946 r. (Dz. U. Nr 4, poz. 33) nadano Ministrowi Sprawiedliwości prawo do zwolnienia ubiegającego się o wpis na listę adwokatów od warunku odbycia aplikacji sądowej i adwokackiej oraz od złożenia egzaminu adwokackiego bądź też tylko od aplikacji sądowej i adwokackiej, a jeżeli starający się o wpis na listę adwokatów jest obrońcą sądowym lub obrońcą przy sądach grodzkich (z mocy dekretu z 8 lutego 1919 r.), to Minister Sprawiedliwości miał prawo zwolnić taką osobę od obowiązku ukończenia studiów prawniczych.

Na Ziemiach Zachodnich zasadnicze znaczenie miał art. 4 dekretu z dnia 13.XI.1945 r. (Dz. U. Nr 51, poz. 295), według którego na Ziemię Odzyskane rozciąga się ustawodawstwo obowiązujące na obszarze Sądu Okręgowego w Poznaniu. Z tego względu przed powołaniem tymczasowej rady adwokackiej adwokat, który zamierzał obrać siedzibę do wykonywania zawodu w okręgu Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu, zwracał się do Ministra Sprawiedliwości o wyrażenie zgody na tę siedzibę, a po uzyskaniu jej zgłaszał się u prezesa Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu, który wpisywał go na listę adwokatów z uwidocznieniem wybranej siedziby. Lista taka stanowiła także dla prezesa tego Sądu źródło informacji, w jakich miejscowościach pozostały jeszcze do obsadzenia siedziby przyszłych adwokatów.

Nie uporządkowane warunki bytowe hamowały w tym czasie dopływ ludności na Dolny Śląsk, m. in. także adwokatów do Wrocławia, którego liczba mieszkańców do wybuchu ostatniej wojny wynosiła około 630.000, a w końcu roku 1945 — zaledwie około 185.000.

Wspomniana lista adwokatów prezesa Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu zawierała mało nazwisk. We wrześniu 1945 r. było ich na niej zaledwie 9, w grudniu tegoż roku — 21, a w lipcu 1946 r. — 59.

Od stycznia 1946 r. działał już we Wrocławiu samorzutnie powstały Tymczasowy Komitet Adwokatów Wrocławskich, który utrzymywał kontakt z prezesem Sądu Apelacyjnego.

Wśród adwokatów wrocławskich znalazł się adw. dr Ernest Strauss, który uzyskał od Ministra Sprawiedliwości zezwolenie na wykonywanie zawodu. Był on jedynym adwokatem, który przed majem 1945 r. wykonywał zawód adwokata we Wrocławiu. Z pochodzenia był Niemcem, ożenionym z Ludwiką Koszutską, działaczką polską w okresie niemieckim. On sam za udzielanie pomocy Polakom był szykanowany przez władze hitlerowskie. W roku 1946 wojewoda wrocławski nadał mu obywatelstwo polskie za zasługi dla sprawy polskiej.

Dnia 28 sierpnia 1945 r. w Sądzie Grodzkim we Wrocławiu odbyło się przed rozpoczęciem rozprawy uroczyste powitanie Sądu. Zabrał głos m. in. dzickan Wydziału Prawa Uniwersytetu Wrocławskiego prof. dr Kamil Stefko. Przemawiał w „imieniu palestry i nauki”. To była, zdaje się, pierwsza wzmianka o adwokaturze dolnośląskiej, ogłoszona w jedno-

dnioŵce „Sądownictwo Dolnośląskie”, wydanej w czerwcu 1946 r. z okazji Zjazdu Sądownictwa Apelacji Wrocławskiej.

Minister Sprawiedliwości pismem z dnia 17.VI.1946 r. powierzył adw. Witoldowi Świdzie pełnienie obowiązków dziekana Rady Adwokackiej we Wrocławiu do czasu ukonstytuowania się tejże Rady. W lipcu tegoż roku Minister Sprawiedliwości mianował dalszych członków Rady Adwokackiej oraz 6 członków Sądu Dyscyplinarnego. Na posiedzeniu w dniu 15.VII.1946 r. ukonstytuowała się pierwsza Okręgowa Rada Adwokacka we Wrocławiu w składzie: dziekan — adw. dr Witold Świda, wicedziekan — adw. dr Jerzy Jabłoński, sekretarz — adw. Jan Kulerski, skarbnik — adw. Tadeusz Błachowski, I rzecznik — adw. Julian Bełtowski, bibliotekarz — adw. Aleksander Redych, członek Rady — adw. Jan Grubski. Ponadto Minister Sprawiedliwości mianował członków Komisji Rewizyjnej, a mianowicie adw. Romana Lorie adw. Władysława Śląskiego i adw. Edwarda Strumpfa (ten ostatni został przewodniczącym tej Komisji).

W dniu 30.VII.1946 r. ukonstytuował się Sąd Dyscyplinarny. Prezesem został adw. dr Kajetan Stroński, a wiceprezesem — adw. Filip Tobias.

W tymże 1946 roku z inicjatywy Rady Adwokackiej jej członkiem został mianowany adw. Jan Gadomski, a w związku z ustąpieniem z Rady adw. Jana Grubskiego oraz w związku z rezygnacją z funkcji wicedziekana adw. Jerzego Jabłońskiego mianowano nowych trzech członków Rady, a mianowicie adw. adw.: Jana Grzyba, Ireneusza Komorowskiego i Władysława Rożnowskiego. Dnia 21.IV.1948 r. Rada powołała pięcioosobową Komisję Sądu Polubownego.

Na posiedzeniu w dniu 2.IV.1948 r. Rada ukonstytuowała się na nowo w sposób następujący: dziekan — adw. dr Witold Świda, wicedziekan — adw. Tadeusz Błachowski, I sekretarz — adw. Ireneusz Komorowski, II sekretarz — adw. Jan Grzyb, skarbnik — adw. Władysław Rożnowski, I rzecznik dyscyplinarny — adw. Jan Gadomski, rzecznik dyscyplinarny — adw. Jan Kulerski, rzecznik dyscyplinarny i bibliotekarz — adw. Aleksander Redych, członek Rady — adw. Jerzy Jabłoński.

W maju 1950 r. zmarł wicedziekan adw. Tadeusz Błachowski. W sierpniu tegoż roku Minister Sprawiedliwości mianował dwóch dalszych członków Rady w osobach adw. Bronisława Malewicza i adw. Henryka Horczaka.

Uzyskanie niezbędnych warunków umożliwiających normalną pracę adwokatów wymagało dużych wysiłków i ofiarności. Pomieszczenia na biura Rady udzielił dziekan Świda. Opracowywano listy adwokatów i aplikantów według stanu na 1.XI.1946 r.; uchwalono regulamin dotyczący organizacji wewnętrznej Rady (posiedzenie z dnia 27.VII.1946 r.); zorganizowano dział finansowy i uchwalono Tymczasowy Statut Funduszu Zapomogowego i Zapomóg Pośmiertnych (posiedzenie z dnia 7.VI.1947 r.); zorganizowano Społeczne Biuro Pomocy Prawnej (SBPP); powołano Komisję Nadzorczą do kontroli działalności tegoż SBPP (posiedzenie z dnia 28.VI.1947 r.); uchwalono instrukcję SBPP oraz takse za czynności adwokackie (posiedzenie z dnia 8.IX.1947 r.); powołano Komisję Popularyzacji Prawa (posiedzenie z dnia 5.VII.1948 r.) itd.

W dniu 11.IV.1947 r. odbyło się sprawozdawczo-informacyjne zebranie całej Izby, na którym Rada Adwokacka złożyła sprawozdanie ze swej dotychczasowej działalności.

Na posiedzeniu Rady w dniu 4.IX.1948 r. postanowiono zwrócić się do Naczelnej Rady Adwokackiej w sprawie uzyskania opinii co do możliwości zorganizowania adwokackich spółdzielni pracy.

Już w tym czasie Rada miała łączność z adwokatami wykonującymi zawód poza Wrocławiem. Powołano z ich grona delegatów reprezentujących w terenie Radę w zleconych im przez nią sprawach. Godne uwagi jest też pismo Rady do Naczelnej Rady Adwokackiej w sprawie opracowania zbioru zasad etyki adwokackiej. W okresie tym podjęto wiele rzetelnego i celowego wysiłku dla uspołecznienia zawodu. Istnieją wystarczające podstawy do pozytywnej oceny pracy Rady ówczesnego okresu, co może mieć znaczenie dla zrozumienia dalszego biegu zdarzeń.

Na posiedzeniu w dniu 9.VIII.1950 r. dziekan Świda prosił Radę — ze względu na swe zajęcia na Uniwersytecie Wrocławskim — o udzielenie mu urlopu i o wybranie wicedziekana na miejsce zmarłego adw. Tadeusza Błachowskiego; wysunięto kandydaturę adw. Grzyba, który jednak jej nie przyjął oświadczając, że w najbliższych dniach będzie mianowana nowa Rada. Wybór wicedziekana odroczone. Na posiedzeniu w dniu 24.VIII.1950 r. dziekan ponowił wniosek o dokonanie wyboru wicedziekana, ale także i tym razem nie doszło do tego wyboru.

Z dniem 27.VIII.1950 r. weszła w życie ustawa z dnia 27.VI.1950 r. o ustroju adwokatury (Dz. U. Nr 30, poz. 275). Na podstawie ustawy z dnia 28.VI.1950 r. (Dz. U. Nr 28, poz. 255) utworzono województwo zielonogórskie, do którego włączono z obszaru wrocławskiego powiaty: głogowski z m. Głogowem, żagański, szprotawski i żarski tudzież województwo opolskie, do którego włączono z obszaru województwa wrocławskiego powiaty: brzeski z m. Brzegiem i namysłowski.

Z mocy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 6.VII.1950 r. (Dz. U. Nr 28, poz. 265): a) utworzono Sąd Apelacyjny w Opolu, przy czym z okręgu Sądu Apelacyjnego Wrocławskiego wyłączono okręg Sądu Okręgowego w Brzegu i włączono do okręgu Sądu Apelacyjnego w Opolu; wyłączono z okręgu Sądu Okręgowego w Brzegu okręg Sądu Grodzkiego w Oławie i Strzelinie i włączono je do okręgu Sądu Okręgowego we Wrocławiu; b) utworzono Sąd Apelacyjny w Zielonej Górze, przy czym z okręgu Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu wyłączono okręg Sądu Okręgowego w Głogowie z siedzibą w Nowej Soli i włączono do okręgu Sądu Apelacyjnego w Zielonej Górze; z okręgu Sądu Okręgowego w Głogowie z siedzibą w Nowej Soli wyłączono okręg Sądu Powiatowego w Górze i włączono do okręgu Sądu Okręgowego we Wrocławiu.

Mimo wyjazdu znacznej liczby Niemców liczba mieszkańców Wrocławia szybko wzrastała. W roku 1947 Wrocław miał już przeszło 224.000, a w roku 1950 — około 300.000 mieszkańców.

Tempo wzrostu ludności zwiększało zapotrzebowanie na pomoc prawną. Lista adwokatów obejmuje wtedy według stanu na 1.XI.1946 r. — 118 nazwisk (w tym we Wrocławiu 59), według stanu na dzień 1.X.1947 r. — 190 nazwisk (w tym we Wrocławiu 89), a według stanu na dzień 1.V.1950 r. — 337 nazwisk (w tym we Wrocławiu 101).

Do roku 1950 zawód adwokacki wykonywano wyłącznie w kancelariach indywidualnych. Ustawa z dnia 27.VI.1950 r. o ustroju adwokatury przewidywała wykonywanie zawodu także w zespołach adwokackich (art. 3). W tym czasie Minister Sprawiedliwości mianował nowy skład Rady Adwokackiej. Ukonstytuowanie się jej nastąpiło na posiedzeniu 2.II.1951 r. Podział funkcji był następujący: dziekan — adw. Bronisław Małowicz, wicedziekan — adw. Józef Kocel, sekretarz — adw. Aleksander Maurer, sekretarz — adw. Henryk Horeczak, skarbnik — adw. Gabriel Szugol, skarbnik — adw. Stanisław Krzysik, I rzecznik dyscyplinarny — adw. Filip Czarski, rzecznik — adw. Mieczysław Putz, rzecznik — adw. Władysław Blum. Rada ta zwróciła przede wszystkim uwagę na potrzebę zorganizowania szkolenia ideologicznego, narad z udziałem przedstawicieli sądów i prokuratur, nawiązania łączności adwokatury z masami pracującymi miast i wsi, podjęcia akcji masowej udzielania pomocy prawnej, podejmowania się popularyzowania prawa, a nadto podkreśliła konieczność szybkiego zorganizowania zespołów adwokackich. Powołano wówczas Komisję naukową w składzie: przewodniczący — adw. Filip Czarski, członkowie — adw. Filip Tobiasz i Julian Maciejewski. Na posiedzeniu w dniu 21.X.1952 r. powołano też „Podkomisję Szkoleniową Adwokatów”, a okręg Izby poc a 5 ośrodków szkoleniowych: wrocławski, jeleniogórski, wałbrzyski, kłodzki, legnicki i oleśnicki.

Na posiedzeniu w dniu 20.XII.1951 r. powzięto uchwałę o utworzeniu Zespołów Adwokackich Nr 1 i Nr 2 we Wrocławiu oraz Zespołu Adwokackiego Nr 1 w Legnicy. Do połowy 1953 roku we wszystkich miastach powiatowych Izby istniały już zespoły, a w roku 1955 w okręgu całej Izby zostały już tylko 4 tzw. kancelarie indywidualne, natomiast liczba zespołów adwokackich we Wrocławiu w 1957 roku wzrosła do sześciu.

Uspołecznienie zawodu adwokackiego dokonało się zatem w latach 1951—1953. Z późniejszych badań ankietowych (z okresu tzw. „odwilży”) wynikało, że większość adwokatów opowiadała się za zespołami. Wprawdzie braki lokalowe utrudniały adwokatom pracę w zespołach, a zwłaszcza prowadzenie rozmów z klientami, co z istoty rzeczy objęte jest przecież tajemnicą zawodową, jednakże uważano na ogół, że trudności te można będzie usunąć. Według opinii ówczesnych adwokatów praca w zespołach ma wiele dobrych stron, m. in. upraszcza sprawę podatków, daje możliwość konsultowania się z kolegami i mobilizuje do pogłębiania wiedzy zawodowej. Na ogół też uważano, że personel kancelaryjny, wyposażenie techniczne zespołów ułatwią adwokatom sporządzanie pism i ich ekspediowanie. W zespołach przyjmuje klienta kierownik jako przedstawiciel zespołu i on też kieruje go do adwokata wybranego przez tegoż klienta lub do adwokata wyznaczonego przez kierownika, jeżeli klient nie wymienił osoby adwokata.

Na posiedzeniu w dniu 19.XII.1952 r. uchwalono utworzyć z dniem 1.I.1953 r. Fundusz Wzajemnej Pomocy Izby Adwokackiej Wrocławskiej i przekazać mu majątek Funduszu Wzajemnej Pomocy i Zapomóg Pośmiertnych.

Na posiedzeniu w dniu 2.XI.1953 r. uchwalono zorganizować szkolenie zawodowe dla radców prawnych nieadwokatów. Rada postanowiła

też wydawać biuletyn o charakterze „informacyjno-naukowym”, ustalając w dniu 14.IX.1951 r. treść pierwszego numeru. Opracowanie regulaminów, instrukcji, okresowych planów pracy dla Rady — to mozolny wysiłek, którym obarczył się głównie wyróżniający się pracowitością sekretarz Rady adw. Aleksander Maurer.

Zasługą ówczesnej Rady było zorganizowanie zespołów i stawianie nacisku na szkolenie ideologiczne i zawodowe.

Z początkiem 1955 r. Minister Sprawiedliwości powołał w skład Rady adwokatów: Jana Erlicha, Ireneusza Komorowskiego, Józefa Michalaka i Zygmunta Ziembę. W związku z tym 25.V.1955 r. Rada ukonstytuowała się następująco: dziekan — adw. Bronisław Malewicz, wicedziekan — adw. Ireneusz Komorowski, sekretarz — adw. Filip Czarski, skarbnik — adw. Józef Michalak, kierownik referatu lustracyjnego — adw. Aleksander Maurer, rzecznik dyscyplinarny — adw. Jan Erlich, kierownik referatu skarg i zażaleń — adw. Henryk Horczak, kierownik referatu radców prawnych — adw. Stanisław Krzysik, kierownik referatu lokalowego — adw. Gabriel Szugol, kierownik referatu pracy społecznej i imprez — adw. Zygmunt Ziemia, członek Rady — adw. Mieczysław Putz. Na posiedzeniu Rady w dniu 30.VIII.1955 r. powierzono adw. Stanisławowi Krzysikowi funkcję drugiego skarbnika.

W czasie działalności tej drugiej Rady Adwokackiej nastąpiły zdarzenia, które w środowisku wrocławskim wywołały wiele komentarzy i niepokoju. Na posiedzeniu w dniu 30.III.1951 r. uchwalono wszczęcie postępowania dyscyplinarnego przeciwko dziekanowi poprzedniej Rady Adwokackiej. Nie spreycyzowano ani wtedy, ani później zarzutów lub motywów tej bezprecedensowej decyzji. Brak jest też merytorycznych motywów w protokole posiedzenia z dnia 19.X.1951 r., na którym postanowiono umorzyć tę sprawę. Między innymi, dysponując pełnym materiałem obciążającym, Rada umorzyła postępowanie dyscyplinarne bez faktycznego i prawnego uzasadnienia (sprawa adw. Jana Grzyba), w innym zaś wypadku nie podjęła nawet kroków w ramach postępowania wyjaśniającego, kiedy zarzut dotyczył sekretarza, a poprzednio pierwszego rzecznika dyscyplinarnego tejże Rady. W pracach Rady uwidoczniła się majoryzacja stałej większości nad pozostałą mniejszością członków, co oczywiście miało ciągły wpływ na treść podejmowanych uchwał i wywoływało niezadowolenie licznych członków Izby.

W 1956 r. nastął okres tzw. „odwilży”. Okólnikiem Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 13.II.1956 r. zarządzono wybory „Komitetu Frontu Narodowego Adwokatów”, w skład którego wchodziłi wybrani w głosowaniu tajnym delegaci zespołów adwokackich. W plenarnych posiedzeniach tego Komitetu brali też udział przedstawiciele PZPR, ZSL i SD. Z ramienia KW PZPR uczestniczył w obradach Komitetu sędzia Sądu Wojewódzkiego Ogródnik. W dniu 11.III.1956 r. wybrano prezydium Komitetu w składzie: adw. Andrzej Kiszka jako przewodniczący oraz adw. Ireneusz Komorowski i Marian Majer jako członkowie. Zadaniem Komitetu było przygotowanie programu wyborczego oraz listy kandydatów do składu Rady Adwokackiej. Zarówno podczas burzliwych zebrań Komitetu, jak i na odbywających się równolegle otwartych zebraniach podnoszono w środowisku adwokackim żądania wprowadzenia pełnego demokratycznego samorządu w adwokaturze, zarzucano dotychczasowo-

wej Radzie m. in. stosowanie nieprawidłowej polityki kadrowej, faworyzowanie niektórych ośrodków adwokackich ze szkodą innych oraz niewłaściwą postawę w pracach Komisji Weryfikacyjnej, która wydawała często bezzasadne orzeczenia pozbawiające adwokatów prawa wykonywania zawodu (dotyczyło to np. adwokatów Jana Gadomskiego, Ernesta Straussa, Jana Kulerskiego), zarzucano wreszcie skreślanie wręcz adwokatów z listy w trybie administracyjnym bez uzasadnionych podstaw.

Na posiedzeniu Rady w dniu 3.V.1956 r. uchwalono zwołać Walne Zgromadzenie Izby na dzień 13.V.1956 r., na którym wybrano nową Radę. Ukonstytuowała się ona 27.VI.1956 r. w sposób następujący: dziekan — adw. Józef Michałak, wicedziekan — adw. Ireneusz Komorowski, sekretarz — adw. Stanisław Krzysik, skarbnik — adw. Tadeusz Gałuszka, rzecznik dyscyplinarny — adw. Juliusz Bełtowski, członkowie Rady — adwokaci: Władysław Dmochowski, Aleksander Janowicz, Tadeusz Kaszubski, Andrzej Kiszka, Albin Radziwinowicz i Zbigniew Sołhaj. Spoza listy „Komitetu Frontu Narodowego Adwokatów” wybrano tylko jedną osobę — adw. Juliusza Bełtowskiego.

W owym czasie zaczęto też przywiązywać szczególną wagę do spraw finansowych i bytowych adwokatów oraz do urealnienia pracy społecznej adwokatów (bezpłatne udzielanie porad prawnych, popularyzacja prawa). Godne uwagi są zwłaszcza opracowane przez adw. S. Krzysika i przyjęte przez Radę Adwokacką wytyczne w sprawie usuwania rażących dysproporcji w obrotach poszczególnych adwokatów i rozszerzenia świadczeń „Funduszu Socjalnego”.

Na posiedzeniu Rady w dniu 6.XII.1956 r. ujawniono, że w 1952 r. potajemnie przygotowano skreślenie z listy adwokatów 26 osób. Powołano więc na tym posiedzeniu komisję do zbadania tej sprawy, a nadto na następnym posiedzeniu (19.XII.1956 r.) — komisję do zbierania materiałów niezbędnych do oceny działalności niektórych adwokatów w okresie ubiegłym. Na posiedzeniu w dniu 16.III.1957 r. uchwalono skreślić z listy adwokatów Jana Grzyba, Bronisława Malewicza i Gabriela Szugola w związku z ich wyjazdem za granicę. W dniu 16.II.1957 r. Walne Zgromadzenie wybrało 11 członków Wojewódzkiej Komisji Dyscyplinarnej. Jej prezesem został adw. Edward Strumpf, a wiceprezesem adw. Aleksander Redych.

Pierwsze cztery zespoły wrocławskie mieściły się w budynku sądowym. Z protokołu posiedzenia Rady z dnia 9.XI.1957 r. wynika, że Sąd Wojewódzki we Wrocławiu wypowiedział umowę najmu. Powstał wtedy niezwykle trudny problem zapewnienia wrocławskim zespołom odpowiednich pomieszczeń; trudności komplikowały także sprawy lokalowe na prowincji. Dążenia Rady do stopniowego rozwiązania problemów lokalowych nie ominęły i następnych Rad, a w szczególności Rady następnej, wybranej 4.IV.1959 r.

Przygotowanie wyborów przypadło w udziale Komitetowi Frontu Jedności Narodu, który sporządził listę kandydatów na członków i zastępców członków Rady Adwokackiej, Komisji Rewizyjnej i Komisji Dyscyplinarnej. Przewodniczącym tego Komitetu wybrano adw. Józefa Varankę. W opracowanym przez ten Komitet programie wyborczym zaakcentowano sprawę etyki zawodowej. W dniu 4.IV.1959 r. na Walnym Zgromadzeniu wybrano do Rady spoza tej listy tylko dwóch adwokatów.

Rada ukonstytuowała się wówczas w składzie następującym: dziekan — adw. Józef Michalak, wicedziekan — adw. Ireneusz Komorowski, wicedziekan — adw. Marian Kuskowski, sekretarz — adw. Tadeusz Gałuszka, skarbnik — adw. Stanisław Krzysik, rzecznik dyscyplinarny — adw. Juliusz Bełtowski, członkowie Rady — adw. adw. Zbigniew Barth, Marian Majer, Krystyna Paliwoda i Stefan Sochocki. Na tym samym Walnym Zgromadzeniu wybrano delegatów na I Ogólnopolski Zjazd Adwokatury, mianowicie adwokatów: Jana Gadomskiego, Kazimierza Grzegorzcyka, Andrzeja Kiszę, Jerzego Kopereę, Stefana Ustymczuka i Józefa Varankę.

W marcu 1960 r. Walne Zgromadzenie wybrało adwokatów do Wojewódzkiej Komisji Dyscyplinarnej, przy czym prezesem jej został adw. Andrzej Kisz. W toku kadencji tej ostatniej Rady zmarł rzecznik dyscyplinarny adw. Juliusz Bełtowski, a jego miejsce zajął adw. Marian Majer, do Rady zaś wszedł adw. Stanisław Afenda (1960 r.). Po śmierci adw. Stefana Sochockiego członkiem Rady został adw. Zygmunt Ziemia.

Obie te Rady charakteryzowały się dużą pracowitością. Dzięki wysiłkom dziekana Michalaka doprowadzono do uzyskania domu położonego naprzeciw budynku Sądu Wojewódzkiego przy ul. Sądowej 4 dla wrocławskich zespołów adwokackich. W domu tym ulokowano nie tylko 4 zespoły przeniesione z budynku sądowego, ale także piąty zespół, utworzony w listopadzie 1956 r., mieszczący się do tego czasu w domu położonym w Rynku.

W latach od 1950 do 1960 wyjechało z Izby dolnośląskiej za granicę na stałe około 100 adwokatów, w tym wielu do Izraela. Miejsca tych, którzy wyjechali, zajęli nowi ludzie, w dużym odsetku adwokaci, którzy do tej pory pracowali wyłącznie jako radcowie prawni. Te zmiany osobowe zaostrzyły problem prawidłowego rozmieszczenia adwokatów w poszczególnych miastach Izby, zwłaszcza że w roku 1956 Izba miała już 288 adwokatów (w tym we Wrocławiu 128). Wyrazem troski Rady w tej dziedzinie jest opracowany już w listopadzie 1956 r. plan rozmieszczenia adwokatów na terenie Izby. Ożywiona działalność lustratorów, a od 1.VI. 1958 r., tj. od czasu wejścia w życie „instrukcji NRA w przedmiocie wizytacji zespołów adwokackich i kancelarii adwokackich”, komisji wizytacyjnych kontrolujących pracę adwokatów nie tylko pod względem zawodowym, ale także i etycznym i społecznym — sprzyjała akcji szkoleniowej i ułatwiała kierownikom zespołów dokonywanie kontroli.

Wzmoczona działalność zmierzająca do uporządkowania spraw adwokatury na terenie Izby w okresie dwu ostatnich kadencji wywołała wzrost liczby spraw dyscyplinarnych. Usprawnienie pracy rzecznika ułatwiły nowe przepisy (rozp. Ministra Sprawiedliwości z dnia 11.XI.1959 r. o postępowaniu dyscyplinarnym w sprawach adwokatów), a nadto uchwalenie przez Naczelną Radę Adwokacką (7.V.1961 r.) Zbioru zasad etyki zawodowej i godności zawodu.

W czasie omawianej kadencji adw. Jan Gadomski został wybrany do Naczelnej Rady Adwokackiej, a dziekan Michalak do Wydziału Wykonawczego NRA. W tym także okresie zorganizowano uroczystość pięćdziesięciolecia pracy zawodowej adwokatów Jana Gadomskiego, Stanisława Rawicza i Teodora Seidlera.

Obie kolejne kadencje Rady po roku 1956 charakteryzują wysiłki zmierzające do: usprawnienia organizacyjnego i uspołecznienia adwoka-

tury, podniesienia jej poziomu zawodowego i etycznego, planowego i celowego rozmieszczenia adwokatów na terenie Izby, prawidłowego dopływu aplikantów, ulepszenia warunków pracy w zespołach i zapewnienia im odpowiednich pomieszczeń, polepszenia warunków bytowych członków Izby. Wysiłki te były celowe, a ich wyniki ułatwiały pracę przysłym naszym Radom.

Nowa ustawa o ustroju adwokatury z dnia 19.XII.1963 r. zmieniała strukturę samorządu adwokackiego. Wprowadzone zostały wybory pośrednie (zgromadzenia delegatów zamiast Walnego Zgromadzenia), wprowadzono zakaz wykonywania zawodu adwokackiego w okresie zajmowania stanowiska pracownika nauki i radcy prawnego. Rozszerzony został zwierzchni nadzór Ministra Sprawiedliwości (art. 99 u. o u.a.) nad adwokaturą.

Długi czas poświęcony na opracowanie nowej ustawy o ustroju adwokatury wpłynął na przedłużenie się kadencji także Wrocławskiej Rady, dlatego też kolejne wybory odbyły się dopiero na Zgromadzeniu Delegatów w dniu 10.V.1964 r.

Piąta z kolei Rada ukonstytuowała się następująco: dziekan — adw. Jan Chmielnikowski, wicedziekan — adw. Stanisław Afenda, wicedziekan — adw. Marian Kuskowski, sekretarz — adw. Henryk Kazimierski, skarbnik — adw. Zbigniew Piekarski, rzecznik dyscyplinarny — adw. Marian Majer, członkowie Rady — adwokaci: Franciszek Cwikowski, Andrzej Kiszka, Kazimierz Koziorowski i Zdzisław Puniewski; ponadto w skład Rady wszedł adw. Jerzy Kasprzycki jako prezes Wojewódzkiej Komisji Dyscyplinarnej. W toku kadencji funkcję rzecznika dyscyplinarnego przejął adw. Kazimierz Koziorowski.

Wysunięto teraz na plan pierwszy realizację nowych przepisów ustrojowych oraz szybkie dokończenie przebudowy domu przy ul. Sądowej nr 4 we Wrocławiu. Przebudowa i urządzenie pomieszczeń zakończyły się w grudniu 1964 r. W domu tym znalazły się nie tylko wszystkie zespoły wrocławskie, ale także biura Rady, biblioteka i klub zwany „Klubem Adwokata”. W stosunku do poprzedniego okresu sytuacja lokalowa adwokatów wrocławskich poprawiła się wyraźnie. Osiągnięcie to umożliwiła dotacja udzielona przez Naczelną Radę Adwokacką. Wiele pracy poświęcili temu przedsięwzięciu: dziekan poprzedniej Rady adw. Michałak oraz adwokaci Zdzisław Kapko i Zbigniew Piekarski. W dniu 14.II. 1965 r. odbyło się uroczyste otwarcie budynku. W uroczystości wziął także udział wiceminister sprawiedliwości Kazimierz Zawadzki oraz przedstawiciele NRA.

Zespołom prowincjonalnym Rada udzielała pomocy w odnawianiu wnętrza ich lokali i w poprawie wyposażenia biurowego.

Jesienią 1965 r. Rada zainicjowała nową formę doskonalenia zawodowego na sympozjach naukowo-szkoleniowych w Karpaczu, co zmieniło się później w stałą formę szkoleniową. Za przykładem Izby wrocławskiej poszły niebawem inne Izby.

Ponieważ adwokatów objęło ubezpieczenie społeczne, Rada zlikwidowała istniejący do roku 1964 Fundusz Socjalny Izby, natomiast zorganizowano „Koleżeńską Kasę Wzajemnej Pomocy”. Szczególnie zasłużył się tu wicedziekan Stanisław Afenda, który był autorem projektu regulaminu tej kasy i opiekował się nią z ramienia Rady. Przewodniczącym

Żarządu Kasy został adw. Kazimierz Grzegorzcyk, który również poprzednio zarządzał przez wiele lat Funduszem Socjalnym Izby.

W dniu 19.XI.1966 r. odbyła się uroczystość z okazji 20-lecia dolnośląskiej adwokatury, w której wzięli udział m. in. wiceminister sprawiedliwości, prezes NRA oraz liczni przedstawiciele władz politycznych i terenowych. Adw. Andrzej Kisza wygłosił w sali Teatru Kameralnego przemówienie o dziejach adwokatury na Śląsku od początku państwa polskiego aż do roku 1945 (zob. „Palestra” z 1967 r. nr 3, str. 65—77), a dziekan Jan Chmielnikowski — o rozwoju adwokatury dolnośląskiej w XX-leciu. Wielu członków Izby udekorowano odznaczeniami państwowymi i regionalnymi oraz odznakami 1000-lecia Państwa Polskiego. Dla upamiętnienia tej rocznicy znany artysta wrocławski Stanisław Zima wykonał wartościowe dzieło, mianowicie ikonę ilustrującą zapłs Długosza z roku 1016, dotyczący adwokatury z czasów Bolesława Chrobrego.

W marcu 1966 r. dziekan Chmielnikowski i I sekretarz POP PZPR adw. Zdzisław Kapko wzięli udział w naradzie aktywu partyjnego adwokatury w KC PZPR w sprawie dalszego rozwoju adwokatury.

Wybory do następnej szóstej już z rzędu Rady odbyły się na Zgromadzeniu Delegatów w dniu 30.IV.1967 r. W skład nowej Rady weszli: dziekan — adw. Jan Chmielnikowski, wicedziekan — adw. Stanisław Afenda, wicedziekan — adw. Marian Kuskowski, sekretarz — adw. Henryk Kazimierski, skarbnik — adw. Zbigniew Piekarski, rzecznik dyscyplinarny — adw. Kazimierz Koziorowski, członkowie Rady — adwokaci: Franciszek Ćwikowski, Andrzej Kisza i Krzysztof Żmudziński; do Rady wszedł również adw. Jerzy Kasprzycki jako prezes WKD.

Skład osobowy tej Rady — niemal taki sam jak poprzedni — oraz ustabilizowane warunki ustrojowe samorządu adwokackiego oznaczały kontynuowanie działalności poprzedniej Rady przez nową. Na plan pierwszy wysunęły się znowu zagadnienia polityki kadrowej, a zwłaszcza prawidłowe rozmieszczenie adwokatów na terenie całej Izby i działalność wizytacyjna. W tym ostatnim zakresie wyróżniał się pracowitością wicedziekan Marian Kuskowski, a w sprawach skarg i zażaleń — wicedziekan Stanisław Afenda. Prawidłowe załatwianie skarg i zażaleń hamowało w znacznym stopniu napływ zbędnych spraw dyscyplinarnych.

W dniu 19.IV.1970 r. Zgromadzenie Delegatów wybrało następną, siódmą z rzędu Radę Adwokacką, która ukonstytuowała się w sposób następujący: dziekan — adw. Zygmunt Ziemba, wicedziekan — adw. Stanisław Afenda, wicedziekan — adw. Tadeusz Kaszubski, sekretarz — adw. Zbigniew Piekarski, skarbnik — adw. Zdzisław Puniewski, rzecznik dyscyplinarny — adw. Kazimierz Koziorowski, członkowie Rady — adwokaci: Franciszek Ćwikowski, Jan Chmielnikowski, Tadeusz Gałuszka i Krzysztof Żmudziński. Jako prezes WKD wszedł do Rady adw. Kazimierz Głowacki.

Zdolności organizacyjne dziekana Zygmunta Ziembę oraz wicedziekanów Tadeusza Kaszubskiego i Stanisława Afendę przyczyniły się do zwiększenia wydajności pracy Rady.

Nie można pominąć osiągnięć gospodarczych Rady w wyniku należytej działalności kolejnych skarbników Rady, którymi byli adwokaci Stanisław Krzysik, Zbigniew Piekarski i Zdzisław Puniewski.

Rada poprawiła też warunki pracy w zespołach adwokackich, a w sprawach dyscyplinarnych usunięto zaległości w całości. Usprawnienie pracy w tej ostatniej dziedzinie ułatwiło rozp. Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.XII.1964 r. (Dz. U. Nr 2, poz. 7) oraz regulamin pracy rzeczników dyscyplinarnych, uchwalony przez NRA w dniu 13.III.1965 r. a zatwierdzony przez Min. Sprawiedliwości 24.III.1965 r.

W dniu 23.X.1971 r. odbyły się we Wrocławiu uroczystości 25-lecia dolnośląskiej **adwokatury**, a w wygłoszonych z tej okazji przemówieniach ówczesnego rektora Uniwersytetu Wrocławskiego, a obecnie ministra sprawiedliwości dra Włodzimierza Berutowicza, wiceministra sprawiedliwości — Adama Zborowskiego oraz prezesa NRA — Stanisława Godlewskiego wysoko oceniono dorobek dolnośląskiej adwokatury.

Na Zgromadzeniu Delegatów w dniu 15.IV.1973 r. wybrano kolejną, ósmą Radę Adwokacką. Ukonstytuowała się ona następująco: dziekan — adw. Zygmunt Ziemia, wicedziekan — adw. Tadeusz Kaszubski, wicedziekan — adw. Zbigniew Piekarski, sekretarz — adw. Katarzyna Piasecka-Struzakowa, skarbnik — adw. Zdzisław Puniewski, rzecznik dyscyplinarny — adw. Jan Chmielnikowski, referat szkolenia — adw. Adam Zelga, referat pracy społecznej i spraw socjalnych — adw. Józef Kucharski, referat prasowy — adw. Andrzej Kiszka, referat zespołów adwokackich — adw. Marian Kuskowski. Również w skład tej Rady wszedł jako prezes WKD adw. Kazimierz Głowacki. Po raz pierwszy stanowisko sekretarza objęła kobieta adw. dr Katarzyna Piasecka-Struzak, która wynikami swej pracy doprowadziła do podniesienia sprawności biura Rady.

Rozpoczęła się zatem kadencja bieżącej Rady Adwokackiej. Nasuwają się tu refleksje ogólne. Rozwój gospodarczy województwa wrocławskiego wpływał na zwiększenie się ludności w tym rejonie. Liczba ludności m. Wrocławia, która w 1960 r. wynosiła około 438.000, w roku 1970 osiągnęła już 524.000 mieszkańców. Liczba adwokatów na Dolnym Śląsku według stanu na dzień 1.I.1971 r. wynosiła 374 (w tym wykonujących zawód adwokacki 298), a według stanu na 1.I.1974 r. — 408 (w tym wykonujących zawód adwokacki — 300).

Niezależnie od podkreślonych wyżej wysiłków organów samorządu adwokackiego, w szczególności rad adwokackich, które przez cały okres ściśle współpracowały z Podstawową Organizacją Partyjną przy Radzie Adwokackiej we Wrocławiu, należy tu dodać, że udział adwokatów w pracach rad narodowych, udzielanie bezpłatnych porad prawnych w zespołach adwokackich i organizacjach społecznych oraz wygłaszanie odczytów w zakresie popularyzacji prawa należą już do tradycyjnej formy pracy społecznej adwokatów naszej Izby.

Rada nawiązywała kontakty z adwokaturą innych państw demokratycznych, a spotkania wzajemne przedstawicieli naszej Izby z przedstawicielami Izby Adwokackiej w Uści nad Łabą przebiegały w atmosferze niezwyklej serdeczności.

Kiedy na Zgromadzeniu Delegatów Izby wrocławskiej w dniu 15.IV. 1973 r. zabrał głos przedstawiciel NRA adw. Lucjan Gluza, zaliczył on Wrocławską Radę Adwokacką do przodujących, a podejmowane przez nią decyzje określił jako wnikliwe, a przede wszystkim ludzkie.